

PHÁT TRIỂN GIAO TIẾP NGÔN NGỮ CHO TRẺ 5 - 6 TUỔI THÔNG QUA TRÒ CHƠI ĐÓNG KỊCH Ở TRƯỜNG MẦM NON HIỆN NAY

Phạm Thị Hương Mơ¹

Tóm tắt. Ngôn ngữ là điều kiện giúp trẻ tiếp thu nền văn hóa xã hội, hòa nhập vào các mối quan hệ xã hội, thỏa mãn các nhu cầu của bản thân, góp phần quan trọng trong việc phát triển và hoàn thiện các quá trình tâm lí nhận thức. Trò chơi đóng kịch của trẻ mẫu giáo nói chung và trẻ 5-6 tuổi nói riêng ở trường mầm non là loại trò chơi có chủ đề chơi, nội dung chơi, vai chơi góp phần phát triển ngôn ngữ của trẻ, giúp trẻ rèn luyện khả năng giao tiếp ngôn ngữ với bạn bè, mở rộng hơn là giao tiếp với mọi người xung quanh.

Từ khóa: Đóng kịch; giao tiếp; giao tiếp ngôn ngữ; phát triển giao tiếp, trẻ 5 – 6 tuổi; trò chơi đóng kịch.

1. Đặt vấn đề

Trò chơi đóng kịch là hình thức dạy học phù hợp trong phát triển giao tiếp ngôn ngữ ở trẻ 5 – 6 tuổi. Hiện nay, việc tổ chức trò chơi đóng kịch cho trẻ ở trường mầm non đã được chú trọng, tuy nhiên vẫn còn nhiều hạn chế như: Tổ chức còn đơn điệu, rập khuôn, lặp đi lặp lại. . . Từ đó dẫn đến trẻ thụ động và không tích cực trong giao tiếp. Bên cạnh đó, sự bao bọc của gia đình, của cô giáo khiến trẻ thụ động, không tự tin khi giao tiếp với mọi người... Chính vì vậy, trong giai đoạn hiện nay việc phát triển ngôn ngữ giao tiếp cho trẻ nói chung và trẻ 5 - 6 tuổi nói riêng thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non là việc làm cần thiết nhằm góp phần thực hiện tốt mục tiêu giáo dục mầm non.

Nghiên cứu về phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5 – 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở các trường mầm non hiện nay có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

2. Một số vấn đề lý luận về phát triển ngôn ngữ cho trẻ 5 – 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non

Giáo dục mầm non là bậc học đầu tiên trong hệ thống giáo dục quốc dân với mục tiêu “giúp trẻ phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ vào lớp một; hình thành và phát triển ở trẻ những chức năng tâm sinh lí, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng, những kỹ năng sống cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn, đặt nền tảng cho việc học ở các cấp học tiếp theo và cho việc học tập suốt đời” (Mục A - TT 51/2020/TT- BGDĐT ngày 31/12/2020). Nhằm thực hiện mục tiêu trên, Điều lệ trường mầm non (TT 52/2020/TT- BGDĐT ngày 31/12/2020) đã chỉ rõ: “Tổ chức các hoạt động giáo dục đảm bảo thực hiện mục tiêu giáo dục mầm non, yêu cầu về nội dung giáo dục mầm non, yêu cầu về phương pháp giáo dục mầm non và được tổ chức phù hợp với sự phát triển của cá nhân trẻ em và của nhóm trẻ, lớp mẫu giáo“ (Đ19) và “ Trường mầm non xây dựng kế hoạch nhà trường và tổ chức thực hiện nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em, phát triển chương trình giáo dục mầm non phù hợp với văn hóa, điều kiện của địa phương, trường mầm non và khả năng, nhu cầu của trẻ em“ (Đ16)... Có thể nói, quan điểm về giáo dục mầm non hiện nay là coi trọng hoạt động chủ đạo ở từng lứa tuổi và phát huy tính tích cực của trẻ trong các hoạt động.

Ngày nhận bài: 05/01/2025. Ngày chỉnh sửa: 13/02/2025. Ngày nhận đăng: 20/02/2025.

¹ Trường Mầm non Sakura Kids Thanh Hà, Hà Nội

Tác giả liên hệ: Phạm Thị Hương Mơ. Địa chỉ e-mail: Huongmo.pham185@gmail.com

Hoạt động vui chơi, trong đó trò chơi đóng kịch là một trong các hoạt động chủ đạo của trẻ nói chung và trẻ mẫu giáo nói riêng. Trò chơi đóng kịch có một ý nghĩa to lớn trong việc hình thành nhân cách trẻ em, đặc biệt là trẻ em 5 - 6 tuổi. Trò chơi đóng kịch giúp trẻ nắm được các phương thức hoạt động trí tuệ và thực tiễn của xã hội loài người cũng như các quy chuẩn đạo đức trong quan hệ giao tiếp giữa người và người... Nó thực sự trở thành phương tiện giáo dục phù hợp với đặc điểm và khả năng của trẻ mẫu giáo, là một trong những loại trò chơi có thể mạnh về phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ...

Giao tiếp ngôn ngữ là hoạt động xác lập và vận hành các mối quan hệ giữa con người với con người bằng các tín hiệu từ, ngữ nhằm thỏa mãn những nhu cầu nhất định. Phát triển giao tiếp ngôn ngữ giúp trẻ sống hòa đồng với mọi người xung quanh, khám phá các sự vật, hiện tượng, thế giới xung quanh tạo tiền đề cho sự phát triển và hoàn thiện nhân cách của trẻ. Đối với trẻ mẫu giáo, sự xuất hiện ngôn ngữ nói là sự kiện quan trọng, bởi lẽ trẻ sinh ra và lớn lên trong môi trường xã hội loài người, hàng ngày trẻ được nghe mọi người nói chuyện với nhau và với chính trẻ, dần dần trẻ hiểu được tiếng nói và biết nói. Sự giao tiếp của trẻ với mọi người xung quanh ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển ngôn ngữ của trẻ. Quá trình ấy diễn ra đồng thời và hoàn thiện dần với sự phát triển tâm lí, sinh lí trẻ. Vì vậy, việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ là một yêu cầu tất yếu cần phải thực hiện ở trường mầm non. Trong lứa tuổi mẫu giáo, ngôn ngữ của trẻ được tiếp tục phát triển. Cấu tạo âm thanh của ngôn ngữ được hoàn thiện, vốn từ được mở rộng và sự phát triển ngôn ngữ diễn ra trong quá trình giao lưu với mọi người xung quanh. Sự giao lưu này ở độ tuổi mẫu giáo sẽ trở nên phong phú hơn và đa dạng hơn, do trẻ tích lũy được vốn hiểu biết nhất định và được tham gia vào các hoạt động phức tạp hơn, môi trường giao tiếp cũng được mở rộng hơn. Việc hoàn thiện ngôn ngữ có liên quan chặt chẽ với sự phát triển tư duy của trẻ, đặc biệt là liên quan đến sự chuyển biến từ tư duy trực quan - hành động sang tư duy trừu tượng... Chính vì vậy, giao tiếp ngôn ngữ là con đường giúp trẻ tiếp thu nền văn hóa xã hội, phát triển đời sống cảm xúc, cũng như ý thức và tự ý thức, hình thành những phẩm chất nhân cách cho trẻ.

Ở trường mầm non, trò chơi đóng kịch (TCĐK) là một hoạt động vui chơi, đồng thời cũng là một hoạt động nghệ thuật, nó có ý nghĩa to lớn trong giáo dục thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo. Khi thể hiện suy nghĩ, hành động, tình cảm của các nhân vật trong truyện, trẻ lĩnh hội được ngôn ngữ giàu hình ảnh và giọng nói diễn cảm, rõ ràng, các biểu tượng thẩm mỹ và kích thích trí tưởng tượng sáng tạo của trẻ phát triển. Cùng với các trò chơi khác, trò chơi đóng kịch góp phần to lớn vào việc giáo dục đạo đức, trí tuệ, thể lực cho trẻ, đặc biệt là tính độc lập, sáng tạo, tính tích cực cá nhân của trẻ. Trò chơi này vừa là phương tiện phát huy khả năng sáng tạo ở trẻ, vừa ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển ngôn ngữ, khả năng giao tiếp, óc tưởng tượng và tình cảm thẩm mỹ của trẻ. Trong trò chơi đóng kịch, trẻ nhận được những ấn tượng từ tác phẩm văn học. Trẻ phải đóng vai và cũng tái tạo lại những ấn tượng, phản ánh cuộc sống bằng hình tượng nghệ thuật, quá trình tái tạo được điều chỉnh bởi nội dung tác phẩm văn học cụ thể. Trẻ không chỉ biến mình thành người lớn mà còn hóa thân vào các nhân vật với nội tâm phong phú, có tính cách phức tạp, cá tính khác biệt với những hành động vừa thực tế, vừa kì ảo. Để đóng được vai này, trẻ phải trải qua một quá trình lao động nghệ thuật gần giống như một người nghệ sĩ. Ở trò chơi đóng kịch thì hành động của trẻ phải phụ thuộc vào nội dung tác phẩm văn học. Nội dung có sẵn quy định thành phần của các vai chơi, quyết định lời nói của các nhân vật và trình tự xảy ra các cảnh tượng đó giúp trẻ dễ dàng hơn trong quá trình chơi. Trò chơi đóng kịch của trẻ mẫu giáo nói chung và trẻ 5-6 tuổi nói riêng ở trường mầm non là loại trò chơi có chủ đề chơi, nội dung chơi, vai chơi, tuy nhiên nội dung chơi, vai chơi, hành động chơi được xác định trước trong tác phẩm văn học chứ không phải do trẻ tự nghĩ ra. Bằng trí tưởng tượng sáng tạo cao, bằng tâm hồn nghệ sĩ của mình trẻ tái hiện mô tả lại những hình tượng, những nhân vật điển hình trong một tác phẩm có sẵn. Tất nhiên các tác phẩm văn học đã được chuyển thể thành kịch bản có thể là câu chuyện cổ tích, câu chuyện ngụ ngôn, một bài thơ, một ca cảnh nào đó có nội dung phù hợp với trẻ. Đây là một trò chơi mang tính nghệ thuật, tuy nhiên, đây không phải là một hoạt động nghệ thuật mà chỉ là trò chơi. Tính nghệ thuật và tính chất chơi là hai yếu tố kết hợp chặt chẽ với nhau trong cả nội dung chơi lẫn quá trình tổ chức trò chơi. Yếu tố nghệ thuật trong TCĐK được thể hiện ở kịch bản. Đây là yếu tố trung tâm, giữ vai trò nòng cốt trong nghệ thuật kịch và thành công của vở diễn phải bắt đầu từ kịch bản. Yếu tố chơi trong TCĐK thể hiện trước tiên ở chỗ trong

khi chơi, trẻ phải được vui thích, tự nguyện, thoải mái do sức hấp dẫn của chính trò chơi. Việc duy trì hứng thú chơi cho trẻ đòi hỏi giáo viên cần tổ chức và hướng dẫn trẻ một cách khéo léo để lôi cuốn trẻ vào trò chơi. Nhân vật trong trò chơi đóng kịch có thể là người, có thể là con vật, cây cối, hoa, lá... được nhân cách hóa với những phẩm chất, tính cách nổi bật như hiền lành hay độc ác, nhanh hay chậm, khiêm tốn hay kiêu căng, dũng cảm hay nhút nhát... Để làm nổi bật tính cách nhân vật, trẻ phải sử dụng lời nói, cử chỉ, nét mặt, điệu bộ... để truyền tải đến khán giả những suy nghĩ, thái độ, ứng xử phù hợp. Việc nhập vai trong TCDK không diễn ra một cách tự nhiên tùy thuộc vào tình huống chơi mà phải tuân thủ một kịch bản văn học nhất định. Do vậy, để nhập vai, trẻ cần có thời gian luyện tập trước khi biểu diễn như một nghệ sĩ. Quá trình hoạt động này đòi hỏi ở trẻ phải phát huy cao độ các chức năng tâm lý, phải tư duy tưởng tượng, tình cảm xúc cảm... để hoá thân vào các vai chơi để thể hiện tinh thần của tác phẩm mà mình yêu thích... Từ đó trẻ tích lũy được vốn kiến thức phong phú đa dạng, giúp trẻ thực sự thấy thoải mái không gò bó trong khi chơi nhưng lại kích thích bản thân trẻ cố gắng hơn để hoàn thiện vai chơi của mình, hình thành tính trách nhiệm ở trẻ. Ngoài ra, trò chơi đóng kịch còn mang tính tập thể cao. Nó phù hợp với truyền thống, tính chất trong các phong tục tập quán của con người Việt Nam. Bởi lẽ, trong vở kịch bao giờ cũng có những nhân vật mang tính thiện, tính ác, tính tốt, tính xấu đối lập nhau...; tuy nhiên bên cạnh đó lại luôn luôn thể hiện sự đoàn kết giúp đỡ nhau cùng vượt qua khó khăn và bảo vệ cái thiện chống lại cái ác, chia sẻ giúp đỡ phái yếu... Vì thế kịch là một thể loại vừa mang tính tập thể, vừa mang tính giáo dục cao. Qua trò chơi trẻ được sống với cái tôi của nhân vật thể hiện tính cách của các nhân vật, giúp trẻ hiểu nội dung câu chuyện một cách sâu sắc hơn.

Trò chơi đóng kịch đối với trẻ mẫu giáo ngoài các nhân vật chuyển thể từ các nhân vật văn học còn cần đến người dẫn chuyện. Nhân vật này có thể là một cá nhân hay một nhóm trẻ không xuất hiện trên sân khấu nhưng nó lại luôn luôn cần sự phối kết hợp với các nhân vật trên sân diễn để câu chuyện có mở đầu có diễn biến và có kết thúc giúp kịch bản thêm rõ ràng mạch lạc và dễ hiểu đối với trẻ. Ngôn ngữ của người dẫn truyện có tác dụng vừa dẫn dắt các nhân vật trong truyện vừa thúc đẩy vở kịch phát triển và có khả năng định hướng quá trình tiếp xúc cảm thụ tác phẩm văn học cho trẻ. Đây cũng là một yếu tố cần thiết khi tổ chức trò chơi đóng kịch. Và như vậy, loại trò chơi này còn giúp trẻ nắm được nội dung tư tưởng của tác phẩm văn học, tính logic liên tục của sự phát triển, các sự kiện có tính chế ước nhân quả, thúc đẩy tư duy của trẻ phát triển. Ngoài ra, khi chơi đóng kịch trẻ nói bằng ngôn ngữ của nhân vật trong tác phẩm văn học (đặc biệt là nhân vật trong truyện: ngụ ngôn, cổ tích, thần thoại), qua đó cung cấp cho trẻ những ngôn ngữ dân gian phong phú, đa dạng, lôi cuốn hấp dẫn trẻ; trẻ cảm thụ lĩnh hội được sự giàu có của ngôn từ; hiểu được ngôn ngữ không chỉ để giao tiếp mà còn là phương tiện để thể hiện mọi vấn đề, mọi suy nghĩ của con người. Điều này có ảnh hưởng tích cực đến sự phát triển ngôn ngữ của trẻ. Trò chơi đóng kịch còn là phương tiện giáo dục đạo đức, trí tuệ, thẩm mỹ đồng thời còn là phương tiện phát triển ngôn ngữ nói diễn cảm và ngôn ngữ câm: Điệu bộ, cử chỉ, ánh mắt, giọng nói. Hơn thế nữa, nó còn là phương tiện làm quen với nghệ thuật đó là kịch nói. Khi chơi đóng kịch, trẻ nói bằng ngôn ngữ của các nhân vật trong tác phẩm văn học giúp trẻ nắm được ngôn ngữ có nội dung phong phú, đầy sức diễn cảm, từ đó giúp trẻ nắm được phương tiện thể hiện ngôn ngữ, phong cách giao tiếp và các nguyên tắc đối thoại... Mặc dù, kết quả chơi trò chơi đóng kịch của trẻ mẫu giáo chưa đạt tới mức nghệ thuật nhưng trẻ có ý thức một cách sâu sắc về hoạt động nghệ thuật, tái tạo nội dung, truyền đạt hình ảnh nhân vật một cách phù hợp với nhận thức và khả năng của trẻ. Khi chơi đóng kịch, trẻ nói bằng ngôn ngữ của nhân vật trong tác phẩm, giúp trẻ nắm được ngôn ngữ dân gian có nội dung phong phú và đầy sức diễn cảm, từ đó giúp trẻ cảm nhận được sự giàu có của ngôn ngữ, nắm được phương tiện thể hiện ngôn ngữ, lĩnh hội được sự phong phú của tiếng mẹ đẻ... Tất cả những điều này ảnh hưởng tích cực tới sự phát triển ngôn ngữ của trẻ, giúp trẻ rèn luyện khả năng giao tiếp ngôn ngữ với bạn bè, mở rộng hơn là giao tiếp với mọi người xung quanh...

TCDK là một hoạt động giúp trẻ phát triển ngôn ngữ, đạo đức, nhân cách và mang tính chất giáo dục tập thể rất cao. Nó là sự kết hợp của nhận thức, tình cảm, ngôn ngữ của trẻ, là một trong những trò chơi có thể mạnh để phát triển giao tiếp ngôn ngữ, hình thành ở trẻ xúc cảm thẩm mỹ, tình cảm đạo đức, thái độ sáng tạo ngôn ngữ, ghi nhớ có chủ định, tính tích cực, độc lập, chủ động và sáng tạo.

3. Thực trạng phát triển ngôn ngữ cho trẻ 5 – 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non

Để biết thực trạng việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ của trẻ 5 - 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non, chúng tôi đã tiến hành khảo sát tại một số trường mầm non trên địa bàn Thành phố Hà Nội, Tỉnh Ninh Bình và Tỉnh Vĩnh Phúc. Kết quả cho thấy: Có tới 95% cán bộ quản lý giáo dục mầm non và giáo viên mầm non cho rằng việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ mầm non là rất cần thiết. Hầu hết giáo viên mầm non và cán bộ quản lý giáo dục mầm non đã công nhận vai trò của giao tiếp đối với sự phát triển ngôn ngữ của trẻ mẫu giáo (100% ý kiến đồng ý giao tiếp giúp trẻ học được các mẫu câu tiếng Việt một cách tự nhiên; 92,5% ý kiến công nhận giao tiếp góp phần tích cực và mở rộng vốn từ cho trẻ; 85% ý kiến cho rằng giao tiếp giúp trẻ thể hiện được ý kiến, nhu cầu, mong muốn của mình với người khác; 65% ý kiến đồng tình giao tiếp giúp trẻ biết cách diễn đạt vấn đề một cách mạch lạc, rõ ràng; 45% ý kiến cho rằng giao tiếp sẽ giúp trẻ tự tin hơn khi giao tiếp với mọi người và 35% cho rằng giao tiếp giúp trẻ bày tỏ được thái độ, cảm xúc của bản thân. . .).

Đề cập đến những yếu tố ảnh hưởng tới việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ ở trường mầm non, kết quả thu được: 100% giáo viên cho rằng cơ sở vật chất ở các trường mầm non trên địa bàn hiện nay chưa thực sự đảm bảo phục vụ dạy và học; phụ huynh chưa quan tâm đúng mức tới việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ ở lứa tuổi mầm non; 92,5% cho rằng khả năng tiếp thu của trẻ ảnh hưởng trực tiếp đến khả năng giao tiếp ngôn ngữ của trẻ; 77,5% giáo viên mầm non thừa nhận năng lực đội ngũ giáo viên hiện tại chưa đáp ứng được yêu cầu đổi mới GD trong giai đoạn hiện nay, cần được bồi dưỡng; 62,5% cho rằng ngôn ngữ địa phương là một trong những yếu tố ảnh hưởng đến giao tiếp ngôn ngữ của trẻ mẫu giáo và 17,5% cho rằng chương trình giáo dục mầm non chưa phù hợp cũng là một trong những nguyên nhân ảnh hưởng đến giao tiếp ngôn ngữ của trẻ. . .

Tham khảo ý kiến của giáo viên mầm non và cán bộ quản lý giáo dục mầm non về khả năng phát triển ngôn ngữ của trẻ thông qua trò chơi đóng kịch, kết quả cho thấy nhiều ý kiến cho rằng trò chơi đóng kịch là hình thức giáo dục có hiệu quả, đặc biệt trong việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ (82,5% nhận thấy rằng qua trò chơi đóng kịch trẻ giao tiếp tự tin hơn, mạnh dạn hơn vì khi được thỏa mãn nhu cầu chơi, tham gia trò chơi, trẻ hóa thân vào các nhân vật mà trẻ yêu thích; 60% nhận thức khi tham gia trò chơi đóng kịch, lời nói của trẻ rõ ràng, mạch lạc vì ngôn ngữ trong kịch bản được chọn lọc, cấu trúc ngữ pháp hoàn chỉnh và trẻ được học và được rèn luyện các cấu trúc ngữ pháp cũng như những lời hay, ý đẹp trong tác phẩm văn học một cách tự nhiên, sinh động, chủ động; 42,5% giáo viên mầm non cho rằng tham gia trò chơi đóng kịch trẻ học được câu đúng ngữ pháp; 37,5% cho biết tham gia trò chơi đóng kịch trẻ phát triển được ngôn ngữ biểu cảm, thể hiện đúng tính cách nhân vật; 30% khẳng định trẻ nắm được các quy tắc giao tiếp khi tham gia trò chơi đóng kịch và 20% giáo viên mầm non nhận thấy trò chơi đóng kịch giúp trẻ cảm thụ được sự giàu có của ngôn ngữ). . .

Kết quả khảo sát đánh giá nhận thức của giáo viên mầm non và cán bộ quản lý giáo dục mầm non về khả năng giao tiếp ngôn ngữ của trẻ mẫu giáo hiện nay cho thấy, 100% cán bộ quản lý giáo dục mầm non và giáo viên mầm non đánh giá khả năng giao tiếp ngôn ngữ của trẻ từ mức độ trung bình trở lên (Đối với khả năng nghe, hiểu lời nói trong giao tiếp có 12,5% đánh giá khả năng này ở trẻ ở mức độ tốt, 80% đánh giá ở mức độ khá, 7,5% đánh giá khả năng này ở mức độ trung bình; Đối với khả năng diễn đạt lời nói mạch lạc, dễ hiểu có 20% đánh giá khả năng này của trẻ ở mức độ tốt, 67,5% đánh giá khả năng này của trẻ ở mức độ khá, 12,5% đánh giá khả năng này ở mức độ trung bình; Đối với khả năng bắt chước và luân phiên lượt lời nói có 10% đánh giá khả năng này ở trẻ tốt, 65% đánh giá trẻ ở mức độ khá, 25% đánh giá khả năng này ở mức độ trung bình; Đối với khả năng tích cực, chủ động giao tiếp có 7,5% đánh giá ở mức độ tốt, 72,5% đánh giá ở mức độ khá, 20% đánh giá khả năng này của trẻ ở mức độ trung bình). Khi được phỏng vấn “Theo Cô, để tạo điều kiện giúp trẻ phát triển giao tiếp ngôn ngữ tốt hơn thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non hiện nay cần quan tâm đến những vấn đề cơ bản gì?” thì nhiều giáo viên mầm non cho rằng đây là câu hỏi khó trả lời, chỉ có một số giáo viên mầm non trả lời: “Cần có kịch bản cho trẻ chơi, cần

chuẩn bị trang phục, đạo cụ, cần phải cho trẻ cảm thụ tác phẩm văn học...”.

Để hiểu rõ hơn thực trạng việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non hiện nay chúng tôi đã tiến hành khảo sát bằng bảng hỏi và kết quả là 100% giáo viên mầm non trả lời trò chơi đóng kịch đã được các trường mầm non trên địa bàn đưa vào chương trình GD và giáo viên mầm non thường xuyên tổ chức cho trẻ chơi trò chơi đóng kịch; tuy nhiên, mức độ thực hiện và hiệu quả còn chưa cao... Chúng tôi lại tiếp tục đi tìm câu trả lời: Với câu hỏi: “Cô thường sử dụng những phương pháp nào khi hướng dẫn trẻ chơi trò chơi đóng kịch?”. Kết quả cho thấy có 40% giáo viên mầm non chọn phương pháp trò chuyện với trẻ về các nhân vật trong tác phẩm văn học, 35% giáo viên mầm non chọn phương pháp gợi ý, hướng dẫn trẻ tự tìm cách thể hiện vai diễn sáng tạo, 30% giáo viên mầm non chọn phương pháp tổ chức cho trẻ chơi biểu diễn, 27.5% lại cho rằng cần giúp trẻ ghi nhớ ngôn ngữ nhân vật; 25% thấy cần tổ chức cho trẻ tập biểu hiện và phối hợp vai diễn, 22.5% cho rằng cần cho trẻ ôn luyện các vở kịch... Với câu hỏi: “Cô thường dựa vào những căn cứ nào để lựa chọn phương pháp phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ thông qua trò chơi đóng kịch?”, chúng tôi đã thu được kết quả: 85% giáo viên căn cứ vào đồ dùng, đồ chơi hiện có để lựa chọn các phương pháp phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ, 65% giáo viên coi nội dung của tác phẩm văn học là căn cứ để lựa chọn phương pháp phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ, 37.5% căn cứ vào nhu cầu, hứng thú của trẻ để lựa chọn phương pháp phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ thông qua trò chơi đóng kịch, 22.5% căn cứ vào khả năng của bản thân để lựa chọn phương pháp phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ thông qua trò chơi đóng kịch; tuy nhiên, phần lớn giáo viên mầm non lại tự đánh giá rằng khả năng của mình về vấn đề này còn hạn chế.

Để có số liệu cụ thể về mức độ phát triển giao tiếp ngôn ngữ của trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch, chúng tôi đã tiến hành dự các giờ chơi trò chơi đóng kịch của các lớp mẫu giáo lớn và ghi chép những trò chơi mà trẻ tham gia sau đó tiến hành đánh giá theo nội dung tiêu chí mà chúng tôi đã xây dựng (Khả năng nghe, hiểu lời nói trong giao tiếp; Khả năng diễn đạt lời nói mạch lạc, dễ hiểu; Khả năng bắt chước và luân phiên lượt lời; Khả năng tích cực, chủ động giao tiếp). Với thang đánh giá: Đạt loại tốt: 8-10 điểm; Đạt loại khá: 6,5 - dưới 8 điểm; Đạt loại trung bình: 5 - dưới 6,5 điểm; Đạt loại yếu: dưới 5 điểm. Sau khi ghi lại kết quả và phân tích đánh giá, xếp loại theo các tiêu chí nêu trên, kết quả cho thấy có 9 trẻ đạt loại tốt - tỷ lệ 5%; 27 trẻ đạt loại khá - tỷ lệ 15%; 112 trẻ đạt loại trung bình - tỷ lệ 62,2% và 32 đạt loại yếu - tỷ lệ 17,8%. Có thể thấy, 9 trẻ đạt loại tốt là những trẻ rất tích cực tham gia trò chơi, tích cực hoạt động. Trẻ biết cách nhập vai và thể hiện tốt vai chơi của mình, từ ngôn ngữ, động tác, cử chỉ, điệu bộ phù hợp với nhân vật và có sáng tạo. Trẻ cũng biết thể hiện ngôn ngữ nhân vật trong kịch bản qua giọng điệu, sắc thái biểu cảm, tính cách nhân vật. Trẻ giao tiếp tự tin, mạnh dạn nói lên cách diễn của mình cho các bạn biết; 27 trẻ đạt loại khá là những trẻ biết nhập vai và thể hiện tốt vai chơi của mình, ngôn ngữ, động tác, cử chỉ, điệu bộ phù hợp với nhân vật, thể hiện được ngôn ngữ nhân vật, diễn đạt lưu loát, rõ ràng, phần nào thể hiện được tính cách nhân vật, thích tham gia trò chơi, tích cực hoạt động, mạnh dạn giao tiếp, xung phong trả lời câu hỏi có liên quan đến các nhân vật trong kịch bản, tuy nhiên đôi lúc chưa tập trung vào trò chơi; 112 trẻ đạt loại trung bình là những trẻ biết nhập vai và bước đầu thể hiện được vai chơi nhưng diễn xuất chưa được tự nhiên, nhàn nhuyn, trẻ thể hiện ngôn ngữ nhân vật còn lúng túng, nói năng còn rời rạc, không mạnh dạn phát biểu; 32 trẻ xếp loại yếu là những trẻ chưa biết nhập vai và thể hiện vai chơi còn lúng túng, ngôn ngữ còn rời rạc, trẻ chơi không hào hứng, không tập trung vào cuộc chơi...

Như vậy, có thể nói các trường mầm non và giáo viên mầm non đã có nhiều cố gắng trong việc tổ chức trò chơi đóng kịch nhằm giúp trẻ phát triển giao tiếp ngôn ngữ. Tuy nhiên mức độ thực hiện và hiệu quả thu được còn hạn chế. Tổ chức thực hiện còn thiếu đồng bộ và khoa học, chủ yếu phụ thuộc vào năng lực và năng khiếu của từng giáo viên.

Qua trao đổi trực tiếp, nhiều giáo viên mầm non cho biết họ còn gặp không ít khó khăn trong việc tổ chức cho trẻ chơi trò chơi đóng kịch, cụ thể: 100% giáo viên cho rằng cơ sở vật chất ở trường mầm non còn hạn chế, đồ dùng, đồ chơi, trang phục cho trẻ chơi trò chơi đóng kịch chưa đủ, chưa đa dạng; các công việc ở Trường lại quá nhiều, giáo viên phải làm nhiều loại sổ sách và thực hiện nhiều hoạt động khác do cấp trên quy định nên thời gian dành cho trẻ chơi chưa nhiều; 92,5% cho rằng kịch bản chơi đóng kịch trong chương

trình còn ít, khả năng chuyển thể tác phẩm văn học sang kịch bản của giáo viên còn nhiều hạn chế; 85% có ý kiến khả năng cảm thụ tác phẩm văn học, thuộc lời thoại nhân vật của trẻ còn hạn chế; 75% nhận thấy sân khấu cho trẻ biểu diễn chưa đảm bảo, nếu có thì chỉ là một góc nhỏ trong lớp (Góc nghệ thuật hoặc Góc truyện cổ tích của bé); 57,5% nhận thấy trẻ thể hiện vai diễn chưa đạt. . . Để làm rõ hơn vấn đề này, chúng tôi đã trao đổi với giáo viên đang trực tiếp đứng lớp mẫu giáo 5-6 tuổi, kết hợp với việc tổng hợp giáo án hướng dẫn trẻ mẫu giáo chơi trò chơi đóng kịch và dự giờ một số hoạt động, kết quả là: Giáo viên đều có bài soạn cho nội dung hướng dẫn trẻ 5-6 tuổi chơi đóng kịch, tuy nhiên, hầu hết các bài soạn đều chung chung, không rõ ràng (Các bài soạn đều tham khảo trong quyển hướng dẫn thực hiện chương trình chăm sóc, giáo dục trẻ 5-6 tuổi; Các giáo viên còn nhầm lẫn trong việc xác định mục tiêu giữa các phần kiến thức, kỹ năng, thái độ trong các hoạt động chứ không chỉ trong trò chơi đóng kịch; Phần giáo án dành cho hoạt động chơi trò chơi đóng kịch rất sơ sài; Kịch bản chưa có hoặc rập khuôn theo như tác phẩm văn học, không có sự sáng tạo của giáo viên; Sân khấu, đạo cụ, hóa trang không có trong giáo án hoặc rất đơn giản. . .). Trực tiếp dự giờ tổ chức trò chơi đóng kịch tại một số trường mầm non trên địa bàn, chúng tôi thấy giáo viên thường tiến hành các nội dung sau: Hỏi trẻ lại tên câu chuyện dự định cho trẻ đóng kịch; Đàm thoại với trẻ về nội dung câu chuyện, nhưng chưa chú ý khắc sâu lời thoại của nhân vật; Giáo viên tự phân vai cho trẻ, chỉ chú ý tới những trẻ khá, chưa thực sự quan tâm tới những trẻ nhút nhát, hạn chế; Cho trẻ khá làm mẫu hoặc giáo viên làm mẫu lời thoại của nhân vật trong tác phẩm; Cho trẻ tự tập với nhau khoảng 3-5 phút; Cho trẻ biểu diễn (chủ yếu là trẻ khá); Cô nhận xét buổi chơi và kết thúc hoạt động (Chủ yếu cô đưa ra nhận xét, chưa cho trẻ đưa ra ý kiến nhận xét, đánh giá. . .).

Thực trạng trên cho thấy, việc tổ chức, thực hiện các hoạt động giáo dục nhằm phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch tại các trường mầm non hiện nay đã được quan tâm, tuy nhiên chưa được quan tâm thỏa đáng. Ngoài những khó khăn khách quan, nguyên nhân chủ quan ảnh hưởng tới việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non chính là sự quan tâm của đội ngũ cán bộ quản lý mầm non và trình độ nghiệp vụ sư phạm của đội ngũ giáo viên mầm non; ngoài ra những bất cập về điều kiện cơ sở vật chất và môi trường hoạt động của trẻ mầm non tại các cơ sở giáo dục mầm non cũng là nguyên nhân ảnh hưởng rất lớn đến việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch.

4. Giải pháp nâng cao hiệu quả phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non

Nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý và giáo viên mầm non về tầm quan trọng của việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5 – 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch;

Quản lý tốt việc thực hiện chương trình giáo dục mầm non, chú trọng đổi mới phương pháp phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ 5 – 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch (đọc kịch bản cho trẻ nghe và trò chuyện với trẻ về các nhân vật trong tác phẩm, thay đổi các hình thức tổ chức ôn luyện vở kịch cho trẻ, giúp trẻ ghi nhớ ngôn ngữ nhân vật, tập biểu hiện và phối hợp vai diễn; tạo dựng môi trường hoạt động hấp dẫn để kích thích trẻ tích cực tham gia trò chơi. . .);

Thường xuyên tổ chức cho trẻ chơi biểu diễn trong phạm vi nhóm, lớp, biểu diễn trong ngày Hội, ngày Lễ;

Chú trọng công tác bồi dưỡng chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm cho đội ngũ giáo viên mầm non;

Tăng cường cơ sở vật chất, đặc biệt là không gian và trang thiết bị phục vụ tổ chức trò chơi đóng kịch tại các trường Mầm non.

5. Kết luận

Trò chơi đóng kịch là một trong những hoạt động chủ đạo của trẻ mẫu giáo ở trường mầm non, nó không đơn thuần là trò chơi mà còn là hoạt động mang tính nghệ thuật; nó thực sự trở thành phương tiện giáo dục phù hợp với đặc điểm phát triển tâm sinh lý của trẻ mẫu giáo; là một trong những loại trò chơi có thể mạnh

về phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ, góp phần quan trọng vào việc hình thành và phát triển nhân cách, giúp trẻ phát triển toàn diện. Chính vì vậy, việc phát triển giao tiếp ngôn ngữ cho trẻ nói chung và trẻ 5 - 6 tuổi nói riêng thông qua trò chơi đóng kịch ở trường mầm non là việc làm cần thiết nhằm góp phần thực hiện tốt mục tiêu giáo dục mầm non, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục trong giai đoạn hiện nay

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Quốc hội. (2019). *Luật giáo dục số 43/2019/QH14 ngày 14 tháng 6 năm 2019*. <https://thuvienphapluat.vn>
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). *TT 51/2020/TT-BGDĐT ngày 31/12/2020 về sửa đổi, bổ sung một số nội dung của Chương trình Giáo dục mầm non ban hành kèm theo Thông tư số 17/2009/TT-BGDĐT ngày 25 tháng 7 năm 2009 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, đã được sửa đổi, bổ sung bởi Thông tư số 28/2016/TT-BGDĐT ngày 30 tháng 12 năm 2016 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo*.
- [4] Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). *Thông tư số 52/2020/TT-BGDĐT ngày 31/12/2020 ban hành Điều lệ trường mầm non*.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021). *Thông tư số 01/VBHN-BGDĐT ngày 13/4/2021 về ban hành chương trình giáo dục mầm non*. <https://thuvienphapluat.vn>
- [6] Phạm Thị Mai Chi, & Lê Thu Hương. (2011). *Một số đặc điểm phát triển của trẻ em từ 0-6 tuổi và mục tiêu chăm sóc - giáo dục trẻ ở lứa tuổi mầm non*. Viện Khoa học giáo dục, Hà Nội.
- [7] Đào Hải. (2007). *Giải pháp quản lý đào tạo giáo viên mầm non đáp ứng nhu cầu xã hội*. Chủ nhiệm đề tài cấp Bộ, mã số B.2007-33-04.
- [8] Đinh Hồng Thái. (2015). *Giáo trình phát triển ngôn ngữ trẻ em tuổi mầm non*. NXB. Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [9] Nguyễn Ánh Tuyết. (2007). *Giáo dục mầm non những vấn đề lý luận và thực tiễn*. NXB. Đại học Sư phạm, Hà Nội.

ABSTRACT

Developing language communication for 5-6 year-old children via role-play games in preschools today

Language is a crucial factor that enables children to absorb social culture, integrate into social relationships, and fulfill their personal needs. It also plays a vital role in the development and refinement of cognitive psychological processes. Role-play games in preschool education, particularly for 5-6-year-old children, are structured activities with themes, content, and roles that significantly contribute to language development. These games help children practice their language communication skills with peers and, more broadly, with the people around them.

Keywords: *Role play; communication; language communication; communication development; 5-6-year-old children; role-play games.*